

Przykładowy program nauczania do umiejętności dodatkowej (DUZ) dla zawodu technik rachunkowości 431103

Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych

Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Konkurs nr POWR.02.15.00-IP.02-00-001/21 Opracowanie programów nauczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów (DUZ) – II Etap (DUZ II)

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

2022

Spis treści

1. Założenia ogólne	3
1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej	3
1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy.....	4
2. Założenia organizacyjne	6
2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej	6
2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej	7
2.3. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej	9
2.4. Wymagania wobec osób kształconych zgodnie z programem dodatkowej umiejętności zawodowej (opcjonalnie).....	10
3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej.....	17
4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej wraz z kryteriami ich weryfikacji	18
5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej	20
6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej.....	21
6.1. Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych	21
6.2. Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych.....	26
7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej.....	30
7.1. Obszary ewaluacji	30
7.2. Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji.....	32
7.3. Przykładowe narzędzia ewaluacji	32
8. Wykaz proponowanej literatury	64
8.1. Podręczniki i publikacje naukowe.....	64
8.2. Zalecenia, normy, noty aplikacyjne	64

1. Założenia ogólne

Technik rachunkowości jest zawodem z obszaru administracyjno-usługowego. Osoba pracująca na tym stanowisku odpowiada w danej firmie lub instytucji za szeroko pojętą rachunkowość. Technik rachunkowości prowadzi uproszczone formy ewidencji dla celów podatkowych oraz księgi rachunkowe, w ramach których sporządza, gromadzi, kontroluje i przechowuje dokumenty księgowe; przygotowuje sprawozdania finansowe; przeprowadza podstawowe analizy w zakresie finansów i księgowości; dokonuje rozliczeń finansowych, sprawdza terminy spłat zobowiązań oraz wpływu należności. Rozlicza również wynagrodzenia, często przy użyciu specjalistycznego oprogramowania komputerowego. Ponadto osoby na stanowisku technika rachunkowości kontaktują się z Urzędem Skarbowym i Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym do ich obowiązków należy, m.in. wystawianie zaświadczeń, sporządzanie i wysyłanie deklaracji podatkowych oraz ubezpieczeniowych, a także zgłaszanie nowych pracowników do ZUS.

1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej

Technik rachunkowości ma możliwość zdobycia dodatkowej umiejętności zawodowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych. Będzie nabywał przede wszystkim umiejętności praktyczne. Po zakończeniu zajęć dodatkowej umiejętności zawodowej uczestnik będzie umiał samodzielnie interpretować i przywoływać podstawy prawne dotyczące działania jednostek ubezpieczeniowych, posługiwać się planem kont oraz prowadzić księgi rachunkowe w w/w jednostkach oraz sporządzać sprawozdania finansowe. Osoby, które zdobędą dodatkową umiejętność zawodową w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych, zwiększą swoje szanse zatrudnienia.

1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy

Potrzeba kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej – prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach nieprowadzących działalności gospodarczej – wynika z zapotrzebowania na rynku pracy posiadania tej umiejętności. Analizując sytuację na rynku pracy (2021 rok) oraz prognozy relacji między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców, można zauważyć, że na przeważającym obszarze Polski panuje deficyt osób wykonujących zawody księgowo. Na obszarze województwa mazowieckiego w dużej mierze panuje równowaga pomiędzy dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców, jak wynika z prognozy na 2021 rok zamieszczonej w Barometrze zawodów¹. Na mapie Polski w roku 2021, wg Barometru zawodów, pojawiają się powiaty takie jak: łódzki (województwo łódzkie) oraz górowski i głogowski (województwo dolnośląskie) gdzie występuje deficyt osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Zdecydowana większość kraju to powiaty i województwa, w których poszukiwani są pracownicy ds. rachunkowości i księgowości. Porównując dane w Barometrze zawodów z lat 2018-2020, można stwierdzić, że obszarów z występującą równowagą pomiędzy osobami poszukującymi pracy w zawodzie a pracodawcami jest coraz mniej z każdym rokiem; we wskazanych latach przeważa deficyt pracowników z pożądanymi umiejętnościami w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych. Taka sytuacja jest spowodowana zwiększoną ilością towarzystw ubezpieczeniowych wchodzących na rynek polski. Według obwieszczenia Ministra Edukacji Narodowej ze stycznia 2020 roku² zawody ekonomiczne, w tym technik rachunkowości, zalicza się do zawodów o istotnym zapotrzebowaniu na krajowym rynku pracy.

¹ <https://barometrzwodow.pl>, [dostęp dnia 29.10.2021] Analiza danych w barometrze zawodów dla pracownicy ds. rachunkowości i księgowości 2016-2020.

² Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

Według raportu Komisji Nadzoru Finansowego w Polsce na koniec 2019 roku zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w Polsce posiadało 59 krajowych zakładów ubezpieczeń/reasekuracji³. Sektor ubezpieczeń zatrudnia około 26 tys. pracowników.

Szkoły, które posiadają w ofercie kształcenie w zawodzie technik rachunkowości powinny na etapie rekrutacji informować o możliwości uczestnictwa w zajęciach dodatkowej umiejętności zawodowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych. Wpłynie to na kształtowanie ponadprogramowych umiejętności zawodowych uczniów, rozwinię zainteresowania poszczególnych uczniów, ukierunkuje rozwój zawodowy ucznia/absolwenta. Absolwent szkoły posiadający z tą dodatkową umiejętnością zawodową z powodzeniem może liczyć na większą różnorodność w zakresie wyboru miejsca pracy, lepsze zarobki w branży księgowej oraz uznanie w dziedzinie zawodowej. Promowanie zawodu technik rachunkowości z dodatkową umiejętnością zawodową Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych należy rozpocząć jak najwcześniej i do procesu kształcenia włączyć jak największą liczbę pracodawców kształtujących umiejętności praktyczne, co przyczyni się do atrakcyjności wśród przyszłych kandydatów do szkół szkolnictwa w branży ekonomiczno-administracyjnej.

³ https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Raport_sektor_ubezpieczen_IV_kw_2019_69648.pdf [dostęp dnia 31.01.2022].

2. Założenia organizacyjne

2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej

W zawodzie technik rachunkowości wyodrębnione zostały dwie kwalifikacje:

EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych

EKA.07. Prowadzenie rachunkowości

Minimalna liczba godzin na kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie technik rachunkowości wynosi

EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych 690 godzin

EKA.07. Prowadzenie rachunkowości – 555 godzin

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2019 roku, poz. 639) w technikum 5 – letnim łączny tygodniowy wymiar godzin przeznaczony na kształcenie zawodowe wynosi 56. Do obliczeń przyjmuje się, że średnio w każdym roku jest 30 tygodni co stanowi 1680 godzin. Różnica godzin między minimalną liczbą godzin wynikającą z podstawy programowej kształcenia w zawodzie, a liczbą godzin wynikającą z ramowego planu nauczania wynosi 435. Jest to liczba godzin która może być przeznaczona na zajęcia w ramach dodatkowych umiejętności zawodowych.

Na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej – Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych przeznaczono 100 godzin dydaktycznych w tym 80 godzin dydaktycznych na ćwiczenia praktyczne z zakresu

ewidencji operacji gospodarczych oraz ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych, a 20 godzin na omówienie zagadnień teoretycznych.

Czas trwania dodatkowej umiejętności zawodowej obejmuje dwa semestry i jest realizowana w II semestrze klasy IV i w I semestrze klasy V.

2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej określają przepisy w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Szczegółowe wymagania osób prowadzących zajęcia to:

- ukończone studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego lub
- studia pierwszego stopnia na kierunku, którego efekty kształcenia, obejmują treści nauczanego przedmiotu, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu, oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego lub
- studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) innym niż wymieniony w pkt powyżej, i studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego.

W uzasadnionych przypadkach w szkole, która realizuje dodatkową umiejętność zawodową może być, za zgodą kuratora oświaty zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia zajęć w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej. Osobę, zatrudnia się na zasadach określonych

w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, z późn. zm.), z tym że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się jej wynagrodzenie nie wyższe niż 184% kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej. Organy prowadzące szkoły mogą upoważniać dyrektorów szkół, w indywidualnych przypadkach, do przyznawania wynagrodzenia w wyższej wysokości.

W programie dodatkowej umiejętności zawodowej - Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych, wyodrębniono 2 przedmioty nauczania do których przyporządkowano wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących te przedmioty.

Przedmiot	Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia
1. Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych	Licencjat lub magister absolwent wydziału ekonomia o kierunku finanse i rachunkowość, uprawnienia samodzielnej księgowej i studia podyplomowe przygotowanie pedagogiczne lub kurs instruktora praktycznej nauki zawodu
2. Sporządzanie sprawozdań w jednostkach ubezpieczeniowych	Licencjat lub magister absolwent wydziału ekonomia o kierunku finanse i rachunkowość, uprawnienia samodzielnej księgowej i/lub technik rachunkowości i

Przedmiot	Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia
	studia podyplomowe przygotowanie pedagogiczne lub kurs instruktora praktycznej nauki zawodu

2.3. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej

Szkoła prowadząca kształcenie w zakresie dodatkowej umiejętności zawodowej **Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych**, zapewnia pomieszczenia dydaktyczne z wyposażeniem odpowiadającym technologii i technice stosowanej w zawodzie, aby zapewnić osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia określonych w programie nauczania oraz umożliwić przygotowanie absolwenta do wykonywania wymienionych w programie zadań zawodowych.

Pracownia, w której realizowane są efekty kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej - Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych, powinna być wyposażona w:

- stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką sieciową, skanerem i projektorem multimedialnym,
- stanowiska komputerowe dla uczniów (jedno stanowisko dla jednego ucznia) podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu i urządzeń peryferyjnych,
- pakiet programów biurowych, specjalistyczne oprogramowanie do prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz inne programy stosowane w wykonywaniu zadań zawodowych,
- urządzenia techniki biurowej,

- materiały biurowe, wzory i formularze druków oraz dowodów księgowych, zestaw przepisów prawa niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych, wzorcowy plan kont, podręczna biblioteczka zawodowa.

Każde stanowisko powinno być wyposażone w środki ochrony indywidualnej w regulaminy i instrukcje bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej oraz w pojemniki na selektywną zbiórkę odpadów.

2.4. Wymagania wobec osób kształconych zgodnie z programem dodatkowej umiejętności zawodowej (opcjonalnie)

Osoby kształcone zgodnie z programem powinny mieć zrealizowane przynajmniej następujące JEK w zakresie jednostek efektów kształcenia wynikających z podstawy programowej kształcenia w zawodzie technik rachunkowości:

EKA.07.3. Prowadzenie ksiąg rachunkowych

EKA.07.3.1. przestrzega zasad i stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia rachunkowości

- 1) rozróżnia podsystemy rachunkowości i ich użytkowników
- 2) wskazuje elementy rachunkowości
- 3) rozróżnia funkcje rachunkowości
- 4) wskazuje źródła prawa bilansowego krajowego i międzynarodowego
- 5) wskazuje jednostki zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych ze względu na ich formę prawną lub wysokość osiągniętych przychodów
- 6) identyfikuje elementy zasad (polityki) rachunkowości
- 7) rozpoznaje nadrzędne zasady rachunkowości
- 8) wskazuje akty prawne dotyczące rozliczeń podatkowych jednostek prowadzących księgi rachunkowe
- 9) wskazuje kategorie archiwalne dokumentacji księgowej

10) wskazuje okresy przechowywania dokumentacji księgowej według przepisów prawa bilansowego, podatkowego i ubezpieczeń społecznych

11) określa zasady ochrony baz danych w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu techniki komputerowe

EKA.07.3.2. klasyfikuje aktywa i pasywa

- 1) rozróżnia składniki aktywów trwałych i obrotowych
- 2) rozróżnia kapitały (fundusze) własne w zależności od formy organizacyjno-prawnej jednostki
- 3) określa zasady tworzenia i wykorzystania kapitałów (funduszy) własnych
- 4) klasyfikuje zobowiązania ze względu na termin płatności i tytuł
- 5) rozróżnia rezerwy na zobowiązania
- 6) identyfikuje elementy struktury i wymogi formalne bilansu
- 7) określa zasady sporządzania bilansu, np. równowagi bilansowej, ciągłości bilansowej
- 8) porządkuje aktywa i pasywa zgodnie z obowiązującymi zasadami i przepisami prawa
- 9) określa rodzaj prowadzonej działalności na podstawie struktury aktywów
- 10) wskazuje formę organizacyjno-prawną jednostki na podstawie pasywów

EKA.07.3.3. identyfikuje kategorie wynikowe

- 1) określa pojęcia wynikowe, np. wynik finansowy (zysk lub stratę) brutto i netto oraz podatek dochodowy
- 2) rozpoznaje koszty i przychody podstawowej działalności operacyjnej
- 3) rozpoznaje koszty i przychody pozostałej działalności operacyjnej
- 4) rozpoznaje koszty i przychody finansowe
- 5) klasyfikuje koszty podstawowej działalności operacyjnej według różnych kryteriów, np. rodzaju prowadzonej działalności, miejsc ich powstania, rodzajów kosztów, okresu ich rozliczania, ze względu na związek z wytwarzanymi produktami

6) klasyfikuje przychody podstawowej działalności operacyjnej

EKA.07.3.4. przestrzega zasad funkcjonowania kont księgowych

- 1) wskazuje elementy konta księgowego
- 2) rozpoznaje rodzaje kont księgowych, np. bilansowe, wynikowe, pozabilansowe, rozliczeniowe, podstawowe i korygujące, syntetyczne i analityczne
- 3) dokonuje podziału poziomego i pionowego kont księgowych
- 4) dokonuje łączenia kont księgowych
- 5) stosuje zasady funkcjonowania kont księgowych: aktywnych, pasywnych, aktywno-pasywnych, kosztów, przychodów, analitycznych, pozabilansowych
- 6) określa wpływ sald kont korygujących na saldo konta podstawowego

EKA.07.3.5. prowadzenie ksiąg rachunkowych oraz ich otwieranie i zamykanie zgodnie z przepisami prawa

- 1) określa elementy ksiąg rachunkowych
- 2) określa przeznaczenie elementów ksiąg rachunkowych
- 3) określa wymagania dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych
- 4) wskazuje zdarzenia, które zobowiązują do otwarcia i zamknięcia ksiąg rachunkowych
- 5) wskazuje dzień otwarcia ksiąg rachunkowych
- 6) otwiera konta księgi głównej i konta ksiąg pomocniczych
- 7) identyfikuje czynności poprzedzające zamknięcie ksiąg rachunkowych
- 8) zamyka konta księgi głównej i konta ksiąg pomocniczych

EKA.07.3.6. sprawdza i kwalifikuje dowody księgowe do ujęcia w księgach rachunkowych

- 1) klasyfikuje dowody księgowe według różnych kryteriów, np. wystawcy dowodu, funkcji dowodu, sposobu ewidencji, rodzaju operacji gospodarczej

- 2) rozpoznaje dowody księgowe: własne i obce, zewnętrzne i wewnętrzne, pierwotne i wtórne, obrotu pieniężnego, rozrachunków, magazynowe, stanu i ruchu środków trwałych
- 3) wskazuje elementy dowodu księgowego zgodnie z przepisami prawa dotyczącymi rachunkowości
- 4) określa wymagania formalne dowodów księgowych
- 5) określa rodzaje kontroli dowodów księgowych
- 6) wskazuje komórki organizacyjne upoważnione do przeprowadzania poszczególnych rodzajów kontroli dowodów księgowych
- 7) określa zadania kontroli merytorycznej i formalnorachunkowej
- 8) przeprowadza kontrolę dowodów księgowych
- 9) poprawia błędy w dowodach księgowych
- 10) dekretuje dowody księgowe zgodnie z zakładowym planem kont
- 11) formułuje treści operacji gospodarczych na podstawie zadekretowanych dowodów księgowych

EKA.07.3.7. sporządza księgowe dokumenty rozliczeniowe i dokumenty obrotu pieniężnego

- 1) rozróżnia księgowe dokumenty rozliczeniowe
- 2) dobiera księgowy dowód rozliczeniowy do treści operacji gospodarczej
- 3) sporządza księgowe dowody rozliczeniowe będące podstawą zapisów w księgach rachunkowych, np. noty księgowe, noty odsetkowe, polecenia księgowania
- 4) sporządza księgowe dokumenty rozliczeniowe o charakterze informacyjnym, np. monity, wezwania do zapłaty
- 5) sporządza dokumenty obrotu gotówkowego i bezgotówkowego

EKA.07.3.8. ewidencjonuje operacje gospodarcze w różnych jednostkach

- 1) określa cechy operacji gospodarczej
- 2) rozróżnia operacje gospodarcze bilansowe i wynikowe

- 3) rozpoznaje typy operacji bilansowych i wynikowych
- 4) określa wpływ operacji gospodarczych na bilans oraz koszty, przychody i wynik finansowy
- 5) stosuje zasadę podwójnego zapisu na kontach księgi głównej
- 6) stosuje zasadę zapisu jednostronnego na kontach, w tym zapisu powtórzonego na kontach ksiąg pomocniczych, zapisu jednostronnego na kontach pozabilansowych
- 7) księguje różne operacje gospodarcze w jednostkach produkcyjnych, handlowych i usługowych zgodnie z przyjętą polityką rachunkowości
- 8) określa treść ekonomiczną sald kont bilansowych
- 9) interpretuje zapisy na kontach: bilansowych, bilansowo-wynikowych, wynikowych, korygujących, rozliczeniowych, pozabilansowych
- 10) wskazuje na podstawie treści operacji gospodarczej błędy w podanych zapisach na kontach księgowych

EKA.07.3.9. poprawia błędy księgowe

- 1) identyfikuje metody poprawiania błędów księgowych
- 2) określa wpływ storna czarnego i czerwonego na obroty kont
- 3) poprawia błędy księgowe stwierdzone w trakcie okresu sprawozdawczego i po zamknięciu ksiąg rachunkowych

EKA.07.3.10. sporządza i analizuje zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej i kont ksiąg pomocniczych

- 1) przestrzega zasad i terminów sporządzania zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej
- 2) sporządza zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej w różnych formach
- 3) przestrzega zasad uzgadniania obrotów i sald kont ksiąg pomocniczych z obrotami i saldami kont księgi głównej
- 4) wskazuje błędy księgowe możliwe do wykrycia przez sporządzanie zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej

- 5) wskazuje błędy możliwe do wykrycia przez uzgadnianie sald kont księgi pomocniczej z saldami kont księgi głównej
- 6) określa związek zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej z bilansem
- EKA.07.3.11. prowadzi księgi rachunkowe z zastosowaniem technologii informacyjnych i systemów komputerowych
- 1) stosuje oprogramowanie finansowo-księgowo do tworzenia zakładowego planu kont, otwarcia kont bilansowych, księgowania operacji gospodarczych, zakładania różnych kartotek
 - 2) stosuje oprogramowanie finansowo-księgowo do prowadzenia ewidencji i sporządzania dokumentów środków trwałych
 - 3) stosuje oprogramowanie finansowo-księgowo do prowadzenia ewidencji dla celów podatku od towarów i usług
 - 4) stosuje oprogramowanie finansowo-księgowo do sporządzania: księgowych dokumentów rozliczeniowych, deklaracji skarbowych, dokumentów obrotu pieniężnego, różnych zestawień

Planowana liczba godzin w klasie V dla wskazanych przedmiotów.

Przedmiot	Klasa/semestr	Liczba godzin
Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych	V/I	20
Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy	V/I	20

Przedmiot	Klasa/semestr	Liczba godzin
finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych		

Ważne:

Należy pamiętać, aby zrealizować dodatkową umiejętność zawodową – Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych przed egzaminem zawodowym, który odbywa się w piątej klasie po pierwszym semestrze.

3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej

Po realizacji kształcenia w zakresie umiejętności Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych uczeń powinien być przygotowany do:

- prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych,
- ewidencjonowania operacji gospodarczych w jednostkach ubezpieczeniowych
- sporządzania i składania sprawozdania finansowego zgodnie ze specyfiką jednostek ubezpieczeniowych.

4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej wraz z kryteriami ich weryfikacji

Efekt kształcenia Uczeń:	Kryteria weryfikacji Uczeń:
1) stosuje przepisy prawne dotyczące działalności ubezpieczeniowej	1) rozróżnia zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji, 2) wymienia akty prawne regulujące działanie jednostek ubezpieczeniowych, 3) stosuje akty prawne regulujące działanie jednostek ubezpieczeniowych
2) organizuje rachunkowość w jednostkach ubezpieczeniowych	1) posługuje się planem kont uwzględniającym specyfikę jednostek ubezpieczeniowych, 2) rozróżnia majątek i kapitały jednostek ubezpieczeniowych, 3) identyfikuje dowody księgowe potwierdzające zdarzenia gospodarcze specyficzne tylko dla jednostek ubezpieczeniowych, np. dowody sprzedaży, dowody potwierdzające koszty z działalności podstawowej, 4) określa obowiązki w związku z zakończeniem roku obrotowego
3) ewidencjonuje operacje gospodarcze w jednostkach ubezpieczeniowych	1) ewidencjonuje rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi oraz rozrachunki z tytułu reasekuracji, 2) ewidencjonuje zmiany w kapitałach jednostki ubezpieczeniowej, 3) ewidencjonuje tworzenie lokat, 4) ewidencjonuje tworzenie rezerw, 5) ewidencjonuje przychody i koszty jednostek ubezpieczeniowych 6) ewidencjonuje operacje gospodarcze typowe dla wszystkich jednostek organizacyjnych, dotyczące, 7) ustala salda końcowe kont księgowych i określa ich treść ekonomiczną

Efekt kształcenia Uczeń:	Kryteria weryfikacji Uczeń:
4) ustala i rozlicza wynik finansowy w jednostkach ubezpieczeniowych	1) określa wynik techniczny i wynik finansowy, 2) rozróżnia kategorie wyniku technicznego i wyniku finansowego, 3) określa strukturę wyniku technicznego, 4) określa wynik finansowy w jednostce ubezpieczeniowej, 5) ustala księgowo wynik techniczny, 6) ustala księgowo wynik finansowy, 7) interpretuje saldo wyniku technicznego i wyniku finansowego, 8) ewidencjonuje rozliczenie wyniku finansowego
5) sporządza sprawozdania techniczne i finansowe w jednostkach ubezpieczeniowych	1) identyfikuje elementy sprawozdania technicznego i finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych, 2) charakteryzuje elementy sprawozdania technicznego i finansowego sporządzanego w jednostkach ubezpieczeniowych, 3) sporządza sprawozdanie finansowe, 4) stosuje zasady składania sprawozdań finansowych przez jednostki ubezpieczeniowe
6) przeprowadza analizę finansową w jednostkach ubezpieczeniowych	1) określa wskaźniki analizy finansowej, 2) oblicza wybrane wskaźniki analizy finansowej zakładów ubezpieczeń, np. marginesu opłacalności, wskaźniki płynności, wskaźnik wypłacalności, 3) interpretuje wybrane wskaźniki analizy finansowej zakładów ubezpieczeń, np. marginesu opłacalności, wskaźniki płynności, wskaźnik wypłacalności 4) dokonuje oceny wyników wybranych wskaźników.

5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) Prowadzenie rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych.

Nazwa przedmiotu/zajęć	Liczba godzin	Uwagi do realizacji (forma zajęć np. wykład, ćwiczenia praktyczne, zajęcia w zakładzie pracy, itp.)
Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych	80 h	Zajęcia teoretyczne 15 godzin Zajęcia praktyczne 65 godzin
Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych	20h	Zajęcia teoretyczne 5 godzin Zajęcia praktyczne 15 godzin
Łączna liczba godzin zajęć	100 h	

6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

6.1. Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych

Cele ogólne przedmiotu:

1. Stosowanie regulacji prawnych dotyczących prowadzenia spraw jednostek ubezpieczeniowych.
2. Charakteryzowanie aktywów i kapitałów w jednostkach ubezpieczeniowych.
3. Ewidencjonowanie operacji gospodarczych w jednostkach ubezpieczeniowych.
4. Ustalanie wyniku technicznego w jednostkach ubezpieczeniowych.
5. Ustalanie i rozliczanie wyniku finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych.

Cele operacyjne przedmiotu:

Uczeń potrafi:

- 1) rozróżnić działalność ubezpieczeniową i reasekuracyjną,
- 2) stosować przepisy prawa regulujące funkcjonowanie jednostek ubezpieczeniowych,
- 3) posługiwać się planem kont stosowanym w jednostkach ubezpieczeniowych,
- 4) ewidencjonować operacje gospodarcze w jednostkach ubezpieczeniowych,
- 5) ustalać wynik techniczny w jednostkach ubezpieczeniowych
- 6) ustalać i rozliczać wynik finansowy w jednostkach ubezpieczeniowych.

Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia i kryteriów weryfikacji:

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania – kryteria weryfikacji	Uwagi o realizacji Etap realizacji
Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawy prawne działania jednostek ubezpieczeniowych. 2. Podstawy rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych 3. Ewidencja zdarzeń jednostkach ubezpieczeniowych 4. Wynik finansowy w jednostkach ubezpieczeniowych 	80	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji, • wymienia akty prawne regulujące działanie jednostek ubezpieczeniowych, • stosuje akty prawne regulujące działanie jednostek ubezpieczeniowych • posługuje się planem kont uwzględniającym specyfikę jednostek ubezpieczeniowych, • rozróżnia majątek i kapitały jednostek ubezpieczeniowych, • identyfikuje dowody księgowe potwierdzające zdarzenia gospodarcze specyficzne tylko dla jednostek ubezpieczeniowych, np. dowody sprzedaży, dowody potwierdzające koszty z działalności podstawowej, • określa obowiązki w związku z zakończeniem roku obrotowego 	Zagadnienia teoretyczne realizowane w sali szkolnej lub online

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania – kryteria weryfikacji	Uwagi o realizacji Etap realizacji
			<ul style="list-style-type: none"> • ewidencjonuje rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi oraz rozrachunki z tytułu reasekuracji, • ewidencjonuje zmiany w kapitałach jednostki ubezpieczeniowej, • ewidencjonuje tworzenie lokat, • ewidencjonuje tworzenie rezerw, • ewidencjonuje przychody i koszty jednostek ubezpieczeniowych • ewidencjonuje operacje gospodarcze typowe dla wszystkich jednostek organizacyjnych, dotyczące, • ustala salda końcowe kont księgowych i określa ich treść ekonomiczną • określa wynik techniczny i wynik finansowy, • rozróżnia kategorie wyniku 	

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania – kryteria weryfikacji	Uwagi o realizacji Etap realizacji
			technicznego i wyniku finansowego, • określa strukturę wyniku technicznego, • określa wynik finansowy w jednostce ubezpieczeniowej, • ustala księgowo wynik techniczny, • ustala księgowo wynik finansowy, • interpretuje saldo wyniku technicznego i wyniku finansowego, • ewidencjonuje rozliczenie wyniku finansowego	

Procedury osiągnięcia celów kształcenia:

Propozycje metod nauczania:

- wykład,
- pogadanka,
- lekcja odwrócona (*flipped learning*),
- praca z tekstem, np. ustawą o rachunkowości,
- ćwiczenia praktyczne,
- gry dydaktyczne.

Środki dydaktyczne:

- stanowisko komputerowe z pakietem programów biurowych oraz z dostępem do Internetu ,
- drukarka sieciowa,
- prezentacje multimedialne,
- rzutnik multimedialny,
- kalkulator,
- druki i formularze,
- zestawy zadań praktycznych,
- literatura przedmiotowa.

Obudowa dydaktyczna (wyposażenie): sala dydaktyczna wyposażona w stanowisko komputerowe dla nauczyciela, rzutnik multimedialny i drukarkę. Komputer powinien posiadać dostęp do Internetu oraz do platformy zdalnego nauczania.

Warunki realizacji:

zagadnienia teoretyczne mogą być realizowane w sali szkolnej lub poprzez platformy do zdalnego nauczania. Ćwiczenia praktyczne powinny być realizowane w pracowni do praktycznej nauki zawodu

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych słuchacza/uczestnika:

- testy pisemne (np.: jednokrotnego i wielokrotnego wyboru, zadań prawda/fałsz, zadań z luką, krótkiej odpowiedzi, rozszerzonej odpowiedzi) po zakończeniu działu programowego,
- zadanie praktyczne na kontaktach teowych na bieżąco w trakcie realizacji treści dydaktycznych działu programowego.

Sposoby ewaluacji przedmiotu:

- ankieta na początku diagnozująca potrzeby uczestników,
- ankiety ewaluacyjne w trakcie zajęć na koniec działu programowego,
- ankieta ewaluacyjna na koniec kursu,
- obserwacja uczestników kursu,
- analiza dokumentacji i zebranych informacji.

6.2. Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych

Cele ogólne przedmiotu

1. Sporządzanie sprawozdania technicznego w jednostkach ubezpieczeniowych.
2. Sporządzanie sprawozdania finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych.
3. Przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych.

Cele operacyjne przedmiotu

Uczeń potrafi:

- 1) sporządzić sprawozdanie techniczne w jednostkach ubezpieczeniowych,
- 2) sporządzić sprawozdanie finansowe w jednostkach ubezpieczeniowych,
- 3) stosować zasady składania sprawozdań finansowych przez jednostki ubezpieczeniowe,
- 4) obliczyć wybrane wskaźniki analizy finansowej,
- 5) zinterpretować wartości wskaźników analizy finansowej.

Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia i kryteriów weryfikacji:

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania – kryteria weryfikacji	Uwagi o realizacji Etap realizacji
Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zasady sporządzania sprawozdań technicznych i finansowych w jednostkach ubezpieczeniowych 2. Sporządzanie sprawozdania technicznego i finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych 3. Analiza finansowa w działalności ubezpieczeniowej 	20	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje elementy sprawozdania technicznego i finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych, • charakteryzuje elementy sprawozdania technicznego i finansowego sporządzanego w jednostkach ubezpieczeniowych, • sporządza sprawozdanie finansowe, • stosuje zasady składania sprawozdań finansowych przez jednostki ubezpieczeniowe • określa wskaźniki analizy finansowej, • oblicza wybrane wskaźniki analizy finansowej zakładów ubezpieczeń, np. marginesu opłacalności, wskaźniki płynności, wskaźnik wypłacalności, 	Zagadnienia teoretyczne realizowane w sali szkolnej lub online

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania – kryteria weryfikacji	Uwagi o realizacji Etap realizacji
			<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wybrane wskaźniki analizy finansowej zakładów ubezpieczeń, np. marginesu opłacalności, wskaźniki płynności, wskaźnik wypłacalności • dokonuje oceny wyników wybranych wskaźników. 	

Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania:

- wykład,
- pogadanka,
- lekcja odwrócona (*flipped learning*),
- praca z tekstem, np. ustawą o rachunkowości,
- ćwiczenia praktyczne,
- gry dydaktyczne.

Środki dydaktyczne:

- stanowisko komputerowe z pakietem programów biurowych oraz z dostępem do Internetu ,
- drukarka sieciowa,
- prezentacje multimedialne,
- rzutnik multimedialny,

- kalkulator,
- druki i formularze,
- zestawy zadań praktycznych,
- literatura przedmiotowa.

Obudowa dydaktyczna (wyposażenie): sala dydaktyczna wyposażona w stanowisko komputerowe dla nauczyciela, rzutnik multimedialny i drukarkę. Komputer powinien posiadać dostęp do internetu oraz do platformy zdalnego nauczania.

Warunki realizacji: zagadnienia teoretyczne mogą być realizowane w sali szkolnej lub poprzez platformy do zdalnego nauczania. Ćwiczenia praktyczne powinny być realizowane w pracowni do praktycznej nauki zawodu

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

słuchacza/uczestnika:

- testy pisemne (np.: jednokrotnego i wielokrotnego wyboru, zadań prawda/fałsz, zadań z luką, krótkiej odpowiedzi, rozszerzonej odpowiedzi) po zakończeniu działu programowego,
- zadania praktyczne w sporządzaniu sprawozdania technicznego,
- zadania praktyczne w sporządzaniu sprawozdania finansowego,
- zadania praktyczne w przeprowadzaniu analizy finansowej na podstawie wybranych wskaźników.

Sposoby ewaluacji przedmiotu:

- ankieta na początku diagnozująca potrzeby uczestników,
- ankiety ewaluacyjne w trakcie zajęć na koniec działu programowego,
- ankieta ewaluacyjna na koniec zajęć,
- obserwacja uczestników.

7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

7.1. Obszary ewaluacji

Obszary ewaluacji

Efekty kształcenia z programu kursu dodatkowej umiejętności zawodowej Uczeń:	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/ techniki badania	Termin badania
1) stosuje przepisy prawne dotyczące działalności ubezpieczeniowej	Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.	Testy sprawdzające wiedzę. Pytania kontrolne w trakcie zajęć.	Po zakończeniu realizacji działu programowego: Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych
2) organizuje rachunkowość w jednostkach ubezpieczeniowych	Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.	Testy sprawdzające wiedzę. Pytania kontrolne w trakcie zajęć.	Po zakończeniu realizacji działu programowego: Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych
3) ewidencjonuje operacje gospodarcze w jednostkach ubezpieczeniowych	Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.	Testy sprawdzające wiedzę. Zadania praktyczne. Pytania kontrolne w trakcie zajęć. Prezentacja rozwiązania zadań praktycznych.	Po zakończeniu realizacji działu programowego: Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych

<p>Efekty kształcenia</p> <p>z programu kursu dodatkowej umiejętności zawodowej</p> <p>Uczeń:</p>	<p>Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia</p>	<p>Metody/ techniki badania</p>	<p>Termin badania</p>
<p>4) ustala i rozlicza wynik finansowy w jednostkach ubezpieczeniowych</p>	<p>Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.</p>	<p>Testy sprawdzające wiedzę. Zadania praktyczne. Ocena na podstawie obserwacji prowadzącego. Prezentacja rozwiązania zadań praktycznych.</p>	<p>Po zakończeniu realizacji działu programowego</p> <p>Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych.</p>
<p>5) sporządza sprawozdania techniczne i finansowe w jednostkach ubezpieczeniowych</p>	<p>Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.</p>	<p>Testy sprawdzające wiedzę. Zadania praktyczne. Ocena na podstawie obserwacji prowadzącego. Prezentacja rozwiązania zadań praktycznych.</p>	<p>Po zakończeniu realizacji działu programowego</p> <p>Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych</p>
<p>6) przeprowadza analizę finansową w jednostkach ubezpieczeniowych</p>	<p>Pozytywna ocena z podstawowych jednostek tematycznych.</p>	<p>Testy sprawdzające wiedzę. Zadania praktyczne. Ocena na podstawie obserwacji prowadzącego. Prezentacja rozwiązania zadań praktycznych.</p>	<p>Po zakończeniu realizacji działu programowego</p> <p>Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych</p>

7.2. Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych, stosowanych metod nauczania,
- wyników osiąganych przez uczniów. Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania.

7.3. Przykładowe narzędzia ewaluacji

Podczas ewaluacji można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej:

- jego koncepcji,
- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania.
- realizacja programu nauczania w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania mogą być wykorzystywane:
 - arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
 - notatki własne nauczyciela,

- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów,
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształcenie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

Przykładowy scenariusz zajęć nr 1

Przedmiot: Prowadzenie ksiąg rachunkowych w jednostkach ubezpieczeniowych

Dział programowy: 3. Ewidencja zdarzeń w jednostkach ubezpieczeniowych.

Temat zajęć: **Ewidencja rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi.**

Cele ogólne:

1. Identyfikowanie tytułów rozliczeń z pośrednikami ubezpieczeniowymi.
2. Ewidencjonowanie rozrachunków z pośrednikami powstałych z różnych tytułów.
3. Ustalanie sald końcowych rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi i określanie ich ekonomicznego znaczenia.

Cele szczegółowe:

- 1) określić tytuły rozrachunków prowadzonych z pośrednikami ubezpieczeniowymi,
- 2) ewidencjonować typowe operacje dotyczące rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi,

- 3) interpretować salda końcowe kont służących do rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi.

Metody i sposoby realizacji celów:

- 1) metoda lekcji odwróconej,
- 2) objaśnienie,
- 3) ćwiczenia praktyczne indywidualne.

Forma organizacyjna

- praca indywidualna

Przebieg zajęć:

1. Czynności organizacyjne – powitanie, wprowadzenie.
2. Nauczyciel określa cele zajęć i kryteria oceny.
3. Nauczyciel sprawdza poziom zrozumienia materiału wprowadzającego do zajęć:
 - uczniowie rozwiązują test teoretyczny, w którym:
 - definiują pojęcie pośrednika ubezpieczeniowego,
 - wymieniają rodzaje pośrednictwa ubezpieczeniowego,
 - określają rodzaj rozrachunków powstałych z tytułu pośrednictwa ubezpieczeniowego,
 - dekretują przykładowe operacje gospodarcze w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego,
 - określają przykładowe salda końcowe kont rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi,
 - nauczyciel sprawdza poziom wiedzy uczniów na podstawie wyników testu,

4. Uczniowie doskonłą umiejętności w ewidencjonowaniu typowych operacji dotyczących rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi oraz w interpretowaniu sald końcowych kont rozrachunków:

- uczniowie indywidualnie rozwiązują ćwiczenia praktyczne dotyczących ewidencjonowania typowych operacji dotyczących rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi oraz interpretowania sald końcowych kont rozrachunków (*załącznik 1: karta pracy*),
- nauczyciel obserwuje uczniów podczas wykonywania zadania,
- uczniom, którzy nie potrafią rozwiązać zadania, nauczyciel udziela wskazówek i wyjaśnień,
- uczniowie, którzy szybciej rozwiązali ćwiczenie 1, nauczyciel może przekazać treść ćwiczenia 2,
- wybrani lub zgłaszający się uczniowie prezentują wyniki, analizują i poprawiają ewentualne błędy (opcjonalnie nauczyciel może zaprezentować prawidłowe rozwiązanie i wyjaśnić te elementy rozwiązania, które sprawiły największy problem)

5. Podsumowanie:

- nauczyciel wskazuje mocne i słabe strony przebiegu zajęć,
- nauczyciel (opcjonalnie) przekazuje temat następnej lekcji, np. *Ewidencja aktywów trwałych jednostki ubezpieczeniowej* i informuje o formie udostępnienia dydaktycznych materiałów wprowadzających

Wskazówki dla nauczyciela:

Aby przeprowadzić zajęcia metodą lekcji odwróconej nauczyciel musi przygotować materiały wprowadzające, np. prezentacje, materiały tekstowe, linki do materiałów źródłowych i udostępnić je uczniom za pomocą, np.: serwisów lub platform.

Materiały wprowadzające do proponowanej lekcji powinny zawierać co najmniej:

- schemat ewidencji składek ubezpieczeniowych pobranych przez pośredników ubezpieczeniowych,
- schemat pozostałych rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi
- przykłady interpretacji sald końcowych konta rozrachunków z pośrednikami ubezpieczeniowymi.

Objętość materiału powinna być taka, aby samodzielne przygotowanie się do nowej lekcji nie zajęło uczniowi więcej czasu niż tradycyjna praca domowa.

Oprócz materiałów wprowadzających uczeń powinien otrzymać instrukcję, w której nauczyciel wyjaśni jakie są cele lekcji, oraz jakie zagadnienia uczeń powinien przygotować na podstawie materiałów. W instrukcji może się również znaleźć zadanie, które umożliwi sprawdzenie na poziomie podstawowym nabytej wiedzy i umiejętności.

Na zajęciach nauczyciel przystępuje do realizacji ćwiczeń praktycznych, które usystematyzują wiedzę teoretyczną oraz będą doskonalić już nabyte umiejętności od poziomu podstawowego do ponadpodstawowego. W celu realizacji tej części zajęć nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy z treścią ćwiczeń praktycznych. Nauczyciel jest obserwatorem. Jeżeli uczeń nie radzi sobie z rozwiązaniem ćwiczeń udziela wskazówek i wyjaśnień. Uczniom, którzy rozwiązują zadanie szybciej, nauczyciela może przekazać treść kolejnego zadania.

Po wykonaniu ćwiczeń praktycznych uczniowie wspólnie weryfikują rozwiązania i sprawdzają, czy osiągnęli założone cele.

Nauczyciel na podsumowanie powinien wskazać mocne i słabe strony przebiegu lekcji.

Środki dydaktyczne:

- materiały przygotowane przez nauczyciela udostępniane uczniom przed zajęciami w formie on-line lub innej,
- instrukcje dla uczniów o sposobie wykorzystania przekazanego materiału oraz o terminie realizacji zajęć,
- karty pracy.

załącznik 1: karta pracy

Ćwiczenie 1

W zakładzie ubezpieczeniowym, w bieżącym okresie sprawozdawczym miały miejsce operacje gospodarcze:

Treść operacji gospodarczej	Kwota
1. Na podstawie kopii polisy ubezpieczenia OC dla biur rachunkowych zawartej przez pośrednika przypisano składkę płatną w dwóch ratach: I 450 zł i II 350 zł (I rata jest pobrana gotówką przez pośrednika, II ratę ubezpieczający wpłaci bezpośrednio na konto zakładu ubezpieczeń)	800,00
2. Wpłata pośrednikowi przez ubezpieczającego I raty składki	450,00
3. Wpłata II raty przez ubezpieczającego bezpośrednio na konto zakładu ubezpieczeniowego	350,00
4. Wpłata przez pośrednika pobranej składki do kasy zakładu ubezpieczeniowego	450,00

5. Zakład ubezpieczeniowy naliczył pośrednikowi prowizję	80,00
6. Zakład ubezpieczeń przelał pośrednikowi naliczoną prowizję	80,00

Dane i informacje do rozwiązania zadania:

Wykaz kont do ewidencji operacji gospodarczych:

Nazwa konta	Symbol konta
Kasa	100
Rachunek bieżący	131
Rozrachunki z ubezpieczającymi z tytułu składek	200
Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi	201
Koszty akwizycji	501
Składki przypisane z ubezpieczeń bezpośrednich	700

Polecenie:

1. Dokonaj dekretacji operacji gospodarczych

Rozwiązanie:

Treść operacji gospodarczej	Kwota	Konto Wn	Konto Ma
1. Na podstawie kopii polisy ubezpieczenia OC dla biur rachunkowych zawartej przez pośrednika przypisano składkę płatną w dwóch ratach: I 450 zł i II 350 zł (I rata jest pobrana gotówką przez pośrednika, II ratę ubezpieczający wpłaci bezpośrednio na konto zakładu ubezpieczeń)	800,00 I rata 450,00 II rata 350,00	- 200 200	700 - -
2. Wpłata pośrednikowi przez ubezpieczającego I raty składki	450,00	201	200
3. Wpłata II raty przez ubezpieczającego bezpośrednio na konto zakładu ubezpieczeniowego	350,00	131	200

4. Wpłata przez pośrednika pobranej składki do kasy zakładu ubezpieczeniowego	450,00	100	201
5. Zakład ubezpieczeniowy naliczył pośrednikowi prowizję	80,00	501	201
6. Zakład ubezpieczeń przelał pośrednikowi naliczoną prowizję	80,00	201	131

Ćwiczenie 2

W zakładzie ubezpieczeniowym, w bieżącym okresie sprawozdawczym miały miejsce operacje gospodarcze:

Treść operacji gospodarczej	Kwota
1. Przypisano składkę z tytułu zawartej polisy komunikacyjnej OC i NW	1 700,00
2. Pośrednik wpłaca do kasy pobraną od klienta składkę z tytułu polisy OC i NW budynku wysokości I raty	1 000,00
3. Naliczono prowizję dla agenta ubezpieczeniowego	100,00
4. Pośrednik wpłacił do kasy pobrany regres	1 500,00
5. Rozliczenie pośrednika z pobranych środków na wypłatę odszkodowania	5 000,00
6. Na podstawie zbiorczego zestawienia polis dokonano przypisu składek	7 000,00
7. Wpłata przez pośrednika pobranych składek	5 000,00
8. Naliczono prowizję dla pośrednika	700,00
9. Naliczono prowizję dla pośrednika za windykację regresu	120,00
10. WB przelew prowizji pośrednikom	920,00

Polecenia:

1. Dokonaj dekretacji operacji gospodarczych.
2. Oblicz saldo końcowe konta 201 i zapisz jego ekonomiczną treść.

Dane i informacje do rozwiązania zadania:

1. Wykaz kont do ewidencji operacji gospodarczych:

Nazwa konta	Symbol konta
Kasa	100
Rachunek bieżący	131
Rozrachunki z ubezpieczającymi z tytułu składek	200
Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi	201
Koszty akwizycji	501
Wyłacone świadczenia i odszkodowania	600
Koszty windykacji szkód i likwidacji regresów	603
Składki przypisane z ubezpieczeń bezpośrednich	700

2. Salda wybranych kont w zakładzie ubezpieczeń wynoszą:

201 Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi Wn, w tym:	6 500,00
Pobrane przez pośrednika środki na wypłatę klientowi odszkodowania	5 000,00
Pobraný regres	1 500,00

Rozwiązanie:

Ad. 1 polecenia

Treść operacji gospodarczej	Kwota	Wn	Ma
1. Przypisano składkę z tytułu zawartej polisy komunikacyjnej OC i NW	1 700,00	201	700
2. Pośrednik wpłaca do kasy pobraną od klienta składkę z tytułu polisy OC i NW budynku wysokości I raty	1 000,00	100	201
3. Naliczono prowizję dla agenta ubezpieczeniowego	100,00	501	201
4. Pośrednik wpłacił do kasy pobraný regres	1 500,00	100	201
5. Rozliczenie pośrednika z pobranych środków na wypłatę odszkodowania	5 000,00	600	201
6. Na podstawie zbiorczego zestawienia polis dokonano przypisu składek	7 000,00	201	700
7. Wpłata do kasy zakładu ubezpieczeń przez pośrednika pobranych składek	5 000,00	100	201
8. Naliczono prowizję dla pośrednika	700,00	501	201

9. Naliczono prowizję dla pośrednika za windykację regresu	120,00	603	201
10. WB przelew prowizji pośrednikom	920,00	201	131

Ad. 2 polecenia

201 Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi	
Sp.) 6 500,00	1 000,00 (2
1) 1 700,00	100,00 (3
6) 7 000,00	1 500,00 (4
10) 920,00	5 000,00 (5
	5 000,00 (7
	700,00 (8
	120,00 (9
16 120,00	13 420,00
	2 700,00 (Sk.
16 120,00	16 120,00
	Konto 201 wykazuje saldo końcowe Wn w kwocie 2 700,00 zł i oznacza należność od pośrednika ubezpieczeniowego, która wynika z braku przekazania naliczonych składek ubezpieczeniowych

Przykładowy scenariusz zajęć nr 2

Przedmiot: Sporządzanie sprawozdań i przeprowadzanie analizy finansowej w jednostkach ubezpieczeniowych.

Dział programowy: 2. Sporządzanie sprawozdania technicznego i finansowego w jednostkach ubezpieczeniowych.

Temat zajęć: **Bilans zakładu ubezpieczeń.**

Cel ogólny:

1. Sporządzenie bilansu zakładu ubezpieczeń.

Cele szczegółowe:

- 1) określić pojęcie bilansu,
- 2) scharakteryzować bilans,
- 3) wyjaśnić strukturę bilansu zakładu ubezpieczeń,
- 4) sporządzić bilans zakładu ubezpieczeń.

Metody i sposoby realizacji celów:

- 1) objaśnienie,
- 2) praca z materiałami źródłowymi, np. Załącznik nr 3 do ustawy o rachunkowości,
- 3) ćwiczenia praktyczne.

Formy organizacyjne pracy:

- praca indywidualna,
- praca w zespołach.

Przebieg zajęć:

1. Czynności organizacyjne.
2. Nauczyciel określa cele zajęć i kryteria oceny.
3. Objasnienie struktury i układu logicznego bilansu jednostki ubezpieczeniowej:
 - nauczyciel, odwołując się do wcześniej zrealizowanego materiału w zakresie podstaw prawnych działania jednostek ubezpieczeniowych oraz podstaw rachunkowości w jednostkach ubezpieczeniowych, prezentuje i objaśnia strukturę i układ logiczny bilansu w jednostce ubezpieczeniowej,

- nauczyciel rozdaje wydruki formularza bilansu (*załącznik nr 1*) lub/i udostępnia uczestnikom prezentację w wersji elektronicznej w celu umożliwienia dowolnego korzystania podczas rozwiązywania ćwiczeń praktycznych,
4. Doskonalenie umiejętności praktycznych w sporządzaniu bilansu jednostki ubezpieczeniowej
- nauczyciel rozdaje lub przesyła elektronicznie treść ćwiczeń praktycznych i wyjaśnia główne złożenia (*propozycja: ćwiczenie 1, załącznik nr 2*),
 - uczestnicy w zespołach rozwiązują ćwiczenie 1, co umożliwia kształtowanie kompetencji społecznych:
 - nauczyciel grupuje uczestników w 3-4 osobowe zespoły,
 - zespoły zgodnie z poleceniem grupują składniki majątku i kapitałów oraz obliczają ich wartość,
 - liderzy każdego zespołu prezentują rozwiązanie,
 - po prezentacji rozwiązania przez wszystkie zespoły nauczyciel udostępnia prawidłowy wynik i weryfikuje wspólnie z uczestnikami ewentualne błędy,
 - uczestnicy samodzielnie rozwiązują ćwiczenie 2 (*propozycja: ćwiczenie 2, załącznik nr 2*), co pozwala kształtować indywidualne umiejętności praktyczne, w tym celu:
 - uczestnicy klasyfikują składniki majątku i kapitałów zakładu ubezpieczeniowego, sporządzają bilans w układzie logicznym zgodnym z regulacjami ustawy o rachunkowości, obliczają wartości aktywów i pasywów, które muszą spełniać zasadę równowagi bilansowej,

- wybrany uczestnik prezentuje sporządzony bilans, np. udostępnia plik zapisany w formacie PDF jako prezentację (opcjonalnie prawidłowe rozwiązanie w formie prezentacji może udostępnić nauczyciel),
 - uczestnicy porównują udostępnione rozwiązanie z własnymi rozwiązaniami oraz analizują i poprawiają ewentualne błędy.
5. Nauczyciel podczas rozwiązywania ćwiczenia 1 i 2 prowadzi obserwację pracy uczestników i w razie potrzeby udziela wyjaśnień.

Wskazówki dla nauczyciela:

Podczas wprowadzenia do zajęć dydaktycznych nauczyciel nawiązuje pogadankę na temat sporządzania bilansu w zakładzie ubezpieczeniowym. Podczas pogadanki, poprzez zadawanie krótkich pytań, sprawdza nabytą już wiedzę uczestników. Następnie przechodzi do prezentacji materiałów dydaktycznych zawierających formularz bilansu dla jednostek ubezpieczeniowych sporządzony zgodnie z aktualnym Załącznikiem nr 3 do ustawy o rachunkowości. Formularz warto przekazać uczestnikom w wygodnej dla nich formie, np. jako wydruk lub elektronicznie.

Wskazówki dla nauczyciela do ćwiczeń praktycznych:

Ćwiczenia praktyczne powinny się odbywać w pracowni wyposażonej w stanowiska komputerowe z pakietem biurowym i dostępem do internetu.

Uczestnicy mogą rozwiązywać zadania odręcznie z wykorzystaniem wydrukowanych formularzy lub w edytorze tekstu z wykorzystaniem formularzy przesłanych przez nauczyciela.

W zależności od stopnia indywidualizacji i tempa pracy uczestników kursu, nauczyciel w zaplanowanych ćwiczeniach może sprawdzić po każdym etapie poprawność rozwiązania, aby uniknąć błędów ciągnionych.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja układu logicznego bilansu zakładu ubezpieczeń,
- rzutnik,
- wydruki formularza bilansu lub/i wersja elektroniczna prezentacji do udostępnienia uczestnikom,
- wydruki lub plik elektroniczny kart pracy,
- stanowisko komputerowe z pakietem biurowym,
- drukarka,
- papier do drukowania.

załącznik nr 1

BILANS JEDNOSTKI UBEZPIECZENIOWEJ

AKTYWA	PASYWA
<p>A. Wartości niematerialne i prawne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wartości firmy 2. Inne wartości niematerialne i prawne <p>B. Lokaty</p> <p>I. Nieruchomości</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu 2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu 3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji <p>II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udziały i akcje w jednostkach powiązanych 2. Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki 3. Pozostałe lokaty <p>III. Inne lokaty finansowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udziały i akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych 2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu 	<p>A. Kapitał własny</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Kapitał podstawowy II. Kapitał zapasowy III. Kapitał z aktualizacji wyceny IV. Pozostałe kapitały rezerwowe V. Zysk (strata) z lat ubiegłych VI. Zysk (strata) netto VII. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna) <p>B. Zobowiązania podporządkowane</p> <p>C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego II. Rezerwa ubezpieczeń na życie III. Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka) VI. Rezerwa na zwrot składek dla członków VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie VIII. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający

AKTYWA	PASYWA
<ul style="list-style-type: none"> 3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych 4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie 5. Pozostałe pożyczki 6. Lokaty terminowe w instytucjach finansowych 7. Pozostałe lokaty V. Należności depozytowe u cedentów C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający D. Należności <ul style="list-style-type: none"> I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich <ul style="list-style-type: none"> 1. Należności od ubezpieczających, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Od jednostek podporządkowanych 2.1. Od pozostałych jednostek 2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 2.1. Od jednostek podporządkowanych 2.2. Od pozostałych jednostek 3. Inne należności <ul style="list-style-type: none"> 3.1. Od jednostek podporządkowanych 3.2. Od pozostałych jednostek II. Należności z tytułu reasekuracji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 1. Od jednostek podporządkowanych 2. Od pozostałych jednostek III. Inne należności <ul style="list-style-type: none"> 1. Należności od budżetu 	<ul style="list-style-type: none"> D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wartość ujemna) <ul style="list-style-type: none"> I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie III. Udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych określonych w statucie VI. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna) <ul style="list-style-type: none"> 1. Oszacowane regresy o odzyski brutto 2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach F. Pozostałe rezerwy <ul style="list-style-type: none"> I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników

AKTYWA	PASywa
<p>2. Pozostałe należności i roszczenia, w tym:</p> <p>2.1. Od jednostek podporządkowanych</p> <p>2.2. Od pozostałych jednostek</p> <p>E. Inne składniki aktywów</p> <p>I. Rzeczowe składniki majątku</p> <p>II. Środki pieniężne</p> <p>III. Pozostałe składniki aktywów</p> <p>F. Rozliczenia międzyokresowe</p> <p>I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego</p> <p>II. Aktywowane koszty akwizycji</p> <p>III. Zarachowane odsetki i czynsze</p> <p>IV. Inne rozliczenia międzyokresowe</p> <p>G. Należne wpłaty na kapitał podstawowy</p> <p>H. Akcje własne</p>	<p>II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego</p> <p>III. Inne rezerwy</p> <p>G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów</p> <p>H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne</p> <p>I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich</p> <p>1. Zobowiązania wobec ubezpieczających, w tym:</p> <p>1.1. Wobec jednostek podporządkowanych</p> <p>1.2. Wobec pozostałych jednostek</p> <p>2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, w tym:</p> <p>2.1. Wobec jednostek podporządkowanych</p> <p>2.2. Wobec pozostałych jednostek</p> <p>3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w tym:</p> <p>3.1. Wobec jednostek podporządkowanych</p> <p>3.2. Wobec pozostałych jednostek</p> <p>II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji, w tym:</p> <p>1. Wobec jednostek podporządkowanych</p> <p>2. Wobec pozostałych jednostek</p> <p>III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek, w tym:</p>

AKTYWA	PASYWA
	1. Zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń 2. Pozostałe IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych V. Inne zobowiązania 1. Zobowiązania wobec budżetu 2. Pozostałe zobowiązania 2.1. Wobec jednostek podporządkowanych 2.2. Wobec pozostałych jednostek VI. Fundusze specjalne I. Rozliczenia międzyokresowe 1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów 2. Ujemna wartość firmy 3. Przychody przyszłych okresów
AKTYWA RAZEM	PASYWA RAZEM

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 3 do ustawy z dnia 29 września 1994 r. do rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217, 2105, 2106.)

Pozycje pozabilansowe

1. Należności warunkowe, w tym:
 - 1.1. otrzymane gwarancje i poręczenia
 - 1.2. pozostałe
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:
 - 2.1. udzielone poręczenia i gwarancje
 - 2.2. weksle akceptowane i indosowane
 - 2.3. aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży
 - 2.4. inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń

4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach

Źródło: Załącznik nr 3 do ustawy z dnia 29 września 1994 r. do rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217, 2105, 2106.)

Załącznik nr 2

Ćwiczenie 1

Na koniec roku obrotowego zakład ubezpieczeniowy posiadał składniki majątku i kapitałów (w tys. zł):

Składniki majątku i kapitałów	Kwota w tys. zł
Akcje i udziały	550
Fundusze specjalne	45
Inne lokaty finansowe	3 100
Inne należności	90
Inne wartości niematerialne i prawne	10
Inne zobowiązania	60
Kapitał z aktualizacji wyceny	20
Kapitał zakładowy	1 000
Kapitał zapasowy	300
Lokaty terminowe w banku	400
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	700
Należności depozytowe	200
Zobowiązania wobec budżetu	20
Należności z tytułu reasekuracji	260

Składniki majątku i kapitałów	Kwota w tys. zł
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	900
Nieruchomości	250
Obligacje 3 letnie	200
Oprogramowanie wraz z licencją	65
Pozostałe rezerwy	170
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	400
Pozostałe składniki aktywów	60
Prawo do lokalu	150
Prawo do użytkowania gruntu	70
Przychody przyszłych okresów	500
Rezerwa składek	1 800
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania	3 000
Rezerwy na wyrównanie szkodowości	720
Rozliczenia międzyokresowe czynne	100
Rzeczowe składniki aktywów	140
Środki pieniężne	2 000
Zobowiązania depozytowe	500
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	300
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	160
Zysk netto	250

Polecenia:

1. Określ rodzaj wymienionych składników oznaczając: składnik aktywów literą A, składnik pasywów literą P.
2. Oblicz łączną wartość aktywów.
3. Oblicz łączną wartość pasywów.

Rozwiązanie:

Składniki majątku i kapitałów	Kwota w tys. zł	A lub P
Akcje i udziały	550	A
Fundusze specjalne	45	P
Inne lokaty finansowe	3 100	A
Inne należności	90	A
Inne wartości niematerialne i prawne	10	A
Inne zobowiązania	60	P
Kapitał z aktualizacji wyceny	20	P
Kapitał zakładowy	1 000	P
Kapitał zapasowy	300	P
Lokaty terminowe w banku	400	A
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	700	A
Należności depozytowe	200	A
Zobowiązania wobec budżetu	20	P
Należności z tytułu reasekuracji	260	A
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	900	A
Nieruchomości	250	A
Obligacje 3 letnie	200	A
Oprogramowanie wraz z licencją	65	A
Pozostałe rezerwy	170	P
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	400	P
Pozostałe składniki aktywów	60	A
Prawo do lokalu	150	A
Prawo do użytkowania gruntu	70	A

Składniki majątku i kapitałów	Kwota w tys. zł	A lub P
Przychody przyszłych okresów	500	P
Rezerwa składek	1 800	P
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania	3 000	P
Rezerwy na wyrównanie szkodowości	720	P
Rozliczenia międzyokresowe czynne	100	A
Rzeczowe składniki aktywów	140	A
Środki pieniężne	2 000	A
Zobowiązania depozytowe	500	P
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	300	P
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	160	P
Zysk netto	250	P

Wartość aktywów w tys. zł	Wartość pasywów w tys. zł
9 245	9 245

Ćwiczenie 2

Salda kont bilansowych w zakładzie ubezpieczeń na koniec roku 202x kształtowały się (w tys. zł):

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma
010	Środki trwałe	350	
020	Wartości niematerialne i prawne (inne)	400	
030	Nieruchomości (budynek)	700	
043	Dłużne papiery wartościowe	130	
044	Akcje i udziały w innych jednostkach	750	

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma
050	Lokaty terminowe w instytucjach finansowych	950	
059	Pozostałe lokaty	115	
060	Umorzenie środków trwałych		10
071	Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych		50
100	Kasa	10	
131	Rachunek bieżący	6 300	
200	Rozrachunki z ubezpieczającymi z tytułu składek (od/wobec pozostałych jednostek)	400	100
201	Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi(od/wobec pozostałych jednostek)	100	30
211	Rozrachunki z reasekuratorami - pozostałe jednostki(od/wobec pozostałych jednostek)	620	430
220	Rozrachunki publicznoprawne		150
249	Pozostałe rozrachunki(od/wobec pozostałych jednostek)	15	
640	Rozliczenia międzyokresowe kosztów	100	
801	Kapitał podstawowy		2 000
802	Kapitał zapasowy		400
812	Udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		800
813	Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		2 100

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma
832	Udział reasekuratorów w rezerwie składek ubezpieczeniowych		1 100
835	Rezerwa na wyrównanie szkodowości		1 150
842	Inne rezerwy		140
845	Przychody przyszłych okresów		490
860	Wynik finansowy		1 990

Polecenia:

1. Określ rodzaj wymienionych składników oznaczając: składnik aktywów literą A, składnik pasywów literą P, konta korygujące literą K.
2. Sporządź bilans zakładu ubezpieczeń na 31.12.202x.

Rozwiązanie:

Klasyfikacja składników aktywów i pasywów

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma	A lub P
010	Środki trwałe	350		A
020	Wartości niematerialne i prawne (inne)	400		A
030	Nieruchomości (budynek)	700		A
043	Dłużne papiery wartościowe	130		A
044	Akcje i udziały w innych jednostkach	750		A
050	Lokaty terminowe w instytucjach finansowych	950		A
059	Pozostałe lokaty	115		A
060	Umorzenie środków trwałych		10	K

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma	A lub P
071	Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych		50	K
100	Kasa	10		A
131	Rachunek bieżący	6 300		A
200	Rozrachunki z ubezpieczającymi z tytułu składek (od/wobec pozostałych jednostek)	400	100	A/P
201	Rozrachunki z pośrednikami ubezpieczeniowymi(od/wobec pozostałych jednostek)	100	30	A/P
211	Rozrachunki z reasekuratorami - pozostałe jednostki(od/wobec pozostałych jednostek)	620	430	A/P
220	Rozrachunki publicznoprawne		150	P
249	Pozostałe rozrachunki(od/wobec pozostałych jednostek)	15		A
640	Rozliczenia międzyokresowe kosztów	100		A
801	Kapitał podstawowy		2 000	P
802	Kapitał zapasowy		400	P
812	Udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		800	P
813	Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		2 100	P

Symbol konta	Nazwa konta bilansowego	Salda Wn	Salda Ma	A lub P
832	Udział reasekuratorów w rezerwie składek ubezpieczeniowych		1 100	P
835	Rezerwa na wyrównanie szkodowości		1 150	P
842	Inne rezerwy		140	P
845	Przychody przyszłych okresów		490	P
860	Wynik finansowy		1 990	P

Bilans zakładu ubezpieczeniowego na 31.12.202x r.

AKTYWA	WARTOŚĆ	PASYWA	WARTOŚĆ
A. Wartości niematerialne i prawne	350	A. Kapitał własny	4 390
1. Wartości firmy		I. Kapitał podstawowy	2 000
2. Inne wartości niematerialne i prawne	350	II. Kapitał zapasowy	400
B. Lokaty	2 645	III. Kapitał z aktualizacji wyceny	
I. Nieruchomości	700	IV. Pozostałe kapitały rezerwowe	
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu		V. Zysk (strata) z lat ubiegłych	
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	690	VI. Zysk (strata) netto	1 990
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji		VII. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	0	B. Zobowiązania podporządkowane	0
1. Udziały i akcje w jednostkach powiązanych		C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	3 250
2. Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki		I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	
3. Pozostałe lokaty		II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	
		III. Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	2 100
		IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	
		V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	

AKTYWA	WARTOŚĆ	PASYWA	WARTOŚĆ
III. Inne lokaty finansowe	1 945	VI. Rezerwa na zwrot składek dla członków	1 150
1. Udziały i akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	750	VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	130	VIII. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych		D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	1 900
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie		I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	1 100
5. Pozostałe pożyczki		II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	
6. Lokaty terminowe w instytucjach finansowych	950	III. Udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	800
7. Pozostałe lokaty	115		
IV. Należności depozytowe u cedentów			
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	0		

AKTYWA	WARTOŚĆ	PASYWA	WARTOŚĆ
III. Inne należności	620	2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	
1. Należności od budżetu	15	3. Inne rezerwy	140
2. Pozostałe należności i roszczenia, w tym:		G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	0
2.1. Od jednostek podporządkowanych	15	H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	710
2.2. Od pozostałych jednostek		I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	130
E. Inne składniki aktywów	15	1. Zobowiązania wobec ubezpieczających, w tym:	100
I. Rzeczowe składniki majątku	6 310	1.1. Wobec jednostek podporządkowanych	
II. Środki pieniężne		1.2. Wobec pozostałych jednostek	100
III. Pozostałe składniki aktywów	6 310	2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, w tym:	30
F. Rozliczenia międzyokresowe		2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	440	2.2. Wobec pozostałych jednostek	30
II. Aktywowane koszty akwizycji			
III. Zarachowane odsetki i czynsze			
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	340		
G. Należne wpłaty na kapitał podstawowy	100		
H. Akcje własne	0		
	0		

AKTYWA	WARTOŚĆ	PASYWA	WARTOŚĆ
		3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w tym: 3.1. Wobec jednostek podporządkowanych 3.2. Wobec pozostałych jednostek II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji, w tym: 1. Wobec jednostek podporządkowanych 2. Wobec pozostałych jednostek III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranых pożyczek, w tym: 1. Zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń 2. Pozostałe IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych V. Inne zobowiązania 1. Zobowiązania wobec budżetu 2. Pozostałe zobowiązania	430 430 0 0 150 150

AKTYWA	WARTOŚĆ	PASYWA	WARTOŚĆ
		2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	
		2.2. Wobec pozostałych jednostek	0
		VI. Fundusze specjalne	490
		I. Rozliczenia międzyokresowe	
		1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	
		2. Ujemna wartość firmy	490
		3. Przychody przyszłych okresów	
AKTYWA RAZEM	10 880	PASYWA RAZEM	10 880

8. Wykaz proponowanej literatury

8.1. Podręczniki i publikacje naukowe

- [1] Mazurczak-Mąka A., Szkarłat-Koszałka A., Jonas K.: *Rachunkowość zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. Zbiór zadań*, Difin, Warszawa 2021,
- [2] Jonas K.: *Rachunkowość zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. Zarys problematyki*. Difin, Warszawa 2019
- [3] Hołda A., Staszek A.: *Rachunkowość finansowa ubezpieczycieli*. C.H. Beck, Warszawa 2014,
- [4] Lament M., Piątek J.: *Rachunkowość ubezpieczeniowa*. Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2008,
- [5] Ronka-Chmielowiec W., (red): *Ubezpieczenia*. C.H. Beck, Warszawa 2016

8.2. Zalecenia, normy, noty aplikacyjne

- [z 1] Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217, 2105, 2106.),
- [z 2] Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1130, 2140, 2328.)
- [z 3] Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. 2016 poz. 562)